

Szerkesztési iroda:
Nagybecskerek Zápolya-
utca 1., hová a lap szel-
lemi részét illető min-
den közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:
Pleitiz Fer. Pál könyv-
nyomdája Nagybecske-
rek, Zápolya-u. 1., hová
a hirdetések, előfizetések
és a lap szétküldésére
vonatkozó felszólalások
intézendők. Telefon 21.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: dr. Brájer Lajos.

Felelős szerkesztő: Somfai János.

Előfizetési árak:
Égész évre — — — 28 K
Félévre — — — 14 K
Negyedévre — — 7 K
Egyes szám ára 10 fillér.

Hirdetéseket
a kiadóhivatal vesz föl.
Azonkívül az összes hír-
::: detési irodák. :::
Megjelenik vasár- és
ünnepnapok kivételével
mindennap d. u. 5 órakor

Nagybecskerek, 1916.

XLV. évfolyam, 202. szám.

Hétfő, szeptember 4.

LEGUJABB.

— Sajtó tudósítók cenzurázott telefonjelentései. —

Höfer mai jelentései.

Budapest, szept. 4. Érkezett d. u. 6 óra 10 perckor.

Keleti harctér:

A Románia elleni harc vonal: Előcsapat-csatározás, tüzéségi tűz. A helyzet különben változatlan.

Károly főherceg hadsereg arcvonala:

Az oroszok éjjel nappal folytatták erőlködésüket, hogy a szövetségesek kárpáti ellenállását megtörjék. Számos ponton elkeseredett harcok támadtak. Az ellenség támadását tűz, szurony és kézigránát harccal visszavertük.

A oroszoknak a Fundul, Moldovától délnyugatra és a Tatár-szoros vidékén elért helyi előnyeiket ellentámadásunkkal nagyobbára tönkre tettük. Az ellenség nagy veszteségeket szenvedett.

Az ellenségnek Brzezanytól délkeletre folytatott veszteségteljes támadásai sem jártak sikerrel. Egy kis árok részért a harc még folyik.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadsereg arcvonala:

Az ellenség Zborovtól északra, továbbá Wolhyniában Svininchy és Szelwów között számtalan, nagy tömeg felhasználásával intézett támadásai ismételtén meg-
hiúsultak.

Olasz harctér:

Semmi különös esemény.

Délkeleti harctér:

Viorától (Valona) délre az olaszok előnyomulását **tökéletesen visszavertük.** Az ellenség kénytelen volt a Vojusa balpartjára visszavonulni. Valamennyi állásunk újra birtokunkban van.

Höfer altábornagy, a vezérkar főnökének helyettese.

Háborunk Romániával.

A román előnyomulás megállt. — Bukarestet Zeppelin bombázta.

— A mai nap hírei. —

A román előnyomulás megállítása.

Budapest, szept. 4. Temesvárról sürgönyzik:

Értesülésünk szerint, az elmúlt huszonnégy óra alatt Orsovánál a helyzet lényegesen javult. A város teljesen kezünkben van. Mindenfelől híre érkezik, hogy a román előnyomulás megállott.

Budapest, szept. 4. A sajtóhadiszállásról jelentik:

A Cserna nyugati partján csapataink új állásaikban az erélyes támadásokkal szemben is vitézül megmaradtak. A románok előnyomulása néhány óra óta meglassubodott.

Gyergyóban a románok elhagyták a szorosokat. Gyergyószentmiklós környékén a Maros völgyébe jutottak s megkísérelték a folyón való átkelést, de tüzéségünk megakadályozta.

Bukarest bombázása.

Budapest, szept. 4. Genfből sürgönyzik: A Radio-ügynökség jelenti Bukarestből:

A két legutolsó éjszaka új Zeppel-

inek támadásokat intéztek Bukarest ellen. Bukarest teljes sötétségben volt s a Radio-ügynökség szerint, a bombák csekély anyagi kárt okoztak. Egy fiatal leányt megsebesítettek.

Románia és Görögország.

Budapest, szept. 4. Athénből sürgönyzik:

Az athéni román követ és Zaimisz miniszterelnök között hosszas tanácskozás volt. Ugyanekkor a bukaresti görög követ Porumbaru külügyminiszterrel folytatott tanácskozást.

Görögország szorongatása.

Budapest, szept. 4. Luganóból sürgönyzik:

A Corriere della Sera a görög király lemondásáról szóló hírt megcáfolja. Az a tény, hogy az entente Pireuszban csapatokat szállított partra, bizonyítja, hogy a négyes szövetségnek még mindig figyelni kell, hogy Görögország érdekeit meg ne károsítsa.

A francia követ által átnyújtott jegyzék ultimátum jellegű volt s súlyos fe-

nyegtetéseket tartalmazott, többek között, hogy entente csapatokat fog partra szállítani. A fenyegetés bizonyítja, hogy a görögországi zavargások nem azt jelentik, hogy a görög nemzeti öntudat felebredt a királlyal szemben. A német császár sógorának, Konstantin királynak még mindig meg van a presztige a nép szemében, azért a forradalomban nem lehet bizni. Nem forradalomra van szükség, hanem az entente erélyes rendszabályaira. Görögországtól teljesen el kell venni a mozgási szabadságot, nehogy árthasson nekünk.

Rotterdamból sürgönyzik:

A Radio-ügynökség jelentése szerint, a görög király ismét fogadta az entente követeit. A tárgyalás főtémája a német-bolgár csapatok macedoniai előnyomulása volt. A király és az entente diplomaták között a szívélyes viszony újra helyreállott.

Luganóból sürgönyzik:

Sonnino lapja a Giornale D'Italia írja, hogy Görögország **inkább polgárháboruba keveredik, semhogy hadbavonuljon** ősi ellensége Bulgária ellen, de vannak még Görögországban hazafiak s remélhetőleg ezekre fogják bízni az ország sorsát. Elérkeztünk a válság csúcspontjához, minden pillanatban igen komoly események történhetnek, talán már történtek is. A szövetséges hadihajók jelenléte a görög partok előtt Görögország jó sorsának biztosítékai.

A párisi D'Oevre a görögországi helyzetről azt írja:

A játék végéhez közeledik. Most Görögországnak kell kijátszania. Kijátsz-e vajjon a királyt?

Rotterdamból sürgönyzik:

A Temps szerint Konstantin király országát és családját a legsúlyosabb helyzetbe sodorta. Egyetlen katonájának élete — írja a lap, nagyobb értékű reánk nézve, mint Görögország koronája. A király pozíciója veszedelemben forog, ha a Balkán helyzet még egy hónapig olyan lesz mint most.

Budapest, szept. 4. Athénből sürgönyzik:

A Pireuszba érkezett entente-flotta cirkálókból és torpedózuzókból, valamint bárkákból áll s több hidroplánnal rendelkeznek.

Budapest, szept. 4. Athénből megerősítik, hogy a **tizenegyedik görög hadosztály hét ezredé az entente-ai szolidaritásnak jelentette ki magát.**

„A tiszai védővonal.”

Budapest, szept. 3. Illetékes helyről közlik:

Gróf Tisza István miniszterelnöknek a nemzeti munkapártkörben tett tegnapi esti nyilatkozatáról egyes lapokban némely árnyalatokban a való tényállásnak meg nem felelő közlemények

„Legujabb” híreink folytatása a negyedik oldalon van.

— **Hadifénykép kiállítás.** A m. kir. honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatala Károly István és József es. és kir. főherceg védnöksége mellett folyó véi október hó második felében Budapesten hadi fényképképzést rendez, melynek tiszta jövedelme a háboruban elesett hősök özvegyei és árvái javára fordítatik. Kiállításra kerül minden a háborúra vonatkozó, akár a haretéren, akár a mögöttes országokban eszközölt felvétel, amely tárgyának háborus vonatkozásánál vagy érdekességénél fogva a kiállításra alkalmas és a művészi mértéket megüli. A kiállításra szánt kép negatívja és a tartós technikai eljárással lehetőleg 18x24 cm. nagyságban készült, fel nem ragasztott és nem keretezett másolat f. évi szeptember 15-ig a Hadsegélyző Hivatal címére (Budapest, V., Akadémia utca 17. z.) küldendő. A felvevők nevének, a felvétel helyének és idejének megjelölésével ellátott, kiállított képek legjobbjából egy külön gyűjtemény készül, melynek egyik példánya a m. kir. honvédelmi miniszterium gyűjteményében, másik példánya a cs. és kir. hadi-levéltárban Bécsben helyeztetik el, ahol mit a nagy idők leghitelesebb emléke, kútforrásul szolgál majd messze századok történetíróinak és hangosan hirdeti késő unokáknak a magyar nemzet hősiességét, bátor kitartását és nemes lelkesedését. A hadsegélyző hivatal ezért azon kéréssel fordul a magyar katonákhoz, lássák el minél több képpel a kiállítást és vegyenek minél nagyobb számban részt a hatalmas küzdelmüket, szenvedéseiket és győztes kitartásukat a távol jövő nemedékei számára megörökítő emlék létrehozásában.

Színház.

Az első előadások. Szombaton este kezdte meg Balla Kálmán színtársulata az idei őszi színiévadot. Az első két napon a Zsuzsi kisasszonyban és a Legénybucsuban a társulat énekes személyzete mutatkozott be a két előadásból, de legalább ami az énekes személyzetet illeti, úgy látszik a háborus viszonyok folytán nem egészen sikerült a társulat fölfrissítése. A régi erők hiánya bizony észrevehető, bár az újak a legjobb igyekezettel töltik be helyüket. Az új szubrett Budai Ilonka, akit már különben láttunk Nagybecskerekben, rutinos szubrett hangja, különösen a felsőbb régiókban erőteljesen tisztán cseng. Nyárai Rezső az operette-buffó és komikus, ha nem is tudja feledtetni Gáspárt, de eléggé pótolja a helyét. Guthi Sára az új komika Heltai Nelli művészetét azonban meg sem közelíti. A többiekről még nem szólhatunk. Az első két előadás különben jól ment s Korda Sándor mindkét este kitűnően énekel Budai Ilonkával együtt. Pataki Ferenc, aki ismét oszlopa volt a vasárnapi előadásnak, Lőrinc szerepében pazar humorával és pompás játékaival egész este viharos derűtségben tartotta a közönséget. Nyárai Rezső szintén sikerrel játszott. Csáky Margittal szubrett szerepet játszottak, amivel természetesen nem tudott megbirkózni, de kedves bájával sokat elfeledtetett. Parlagi Béla a riporter neki való szerepében aratott tetészt, de jó volt mint Muki báró is. A 12-ik gyalogezred zenekara Obruča Rudolf kar-nagy vezetésével tökéletesen érvényesítette a muzsikát.

Vasárnap délután Jókai klasszikus drámáját az Aranyembert adták s itt Balla Kálmán művészi játéka gyönyörködtette a közönséget. Művészi alakítást nyújtott Korda Sándor is és jók voltak Rásó Ida, Csáky Margit, Nyárai Rezső, Vermes Alice és Szécskay szintén. A színházat mind a három előadásban egészen megtöltötte a közönség.

Románia a háboru előtt.

öt hónap a háborura készülő Romániában.

IV.

Romániai tartózkodásomnak már első hetében megtanultam: senkinek sem hinni, senkiben sem bízni. Előfordult, hogy egy és ugyanazon ügyben egyszerre öt-hat, egymással homlokegyenest ellenkező információt kaptam, noha az informátorok mindegyike cigánymódra esküdzött, hogy az utolsó betűig igaz, amit mond.

A képmutatók legelsője, az aljas, szemenedett hazugságok nagymestere Bratianu miniszterelnök volt.

Először február ötödikén jelenkeztem nála audiencián. Aránylag egész simán jutottam hozzá; mindössze három helyen kellett a romániai baksisrendszert megusznom.

A román miniszterelnök feltűnő nyájassággal, mondhatnám a jó házigazda szíveségével fogadott.

A politikai helyzet akkoriban meglehetősen csendes volt és ugylátszott, hogy Románia végleg a legszigorubb semlegesség álláspontjára helyezkedett.

Mikor látogatásom célját előadtam, Bratianu ezt mondta:

— Aligha mondhatnék önnek olyat, a mit ne tudna. A tiszta helyzet az, amit itt lát és tapasztal.

A felelős román kormány hivatásának magaslátán áll, a helyzetnek abszolút ura és biztosíthatom önt, nem kis suyt helyezünk a monarchiával való barátságos viszonyunk fentartására.

— Engedjen excellenciád egy kérdést megkockáztatnom: A kormánynak meglehetősen háboruspárti ellenzéke van. Az is tagadhatatlan, hogy a nép hatalmas ellenszennvel viseltetik a monarchia iránt, ne-mé következhet be tehát az az eset, amikor a kormány nem uralhatja korlátlanul a helyzetet?

Bratianu egy pillanatra bizonyos megütözéssel nézett rám, egy ideges mozdulatot tett, de aztán nyugodtan, mosolyogva válaszolt:

— Nono, ilyen mélyen ne bocsátkozunk a dolgokba, amnyit azonban kijelenthetek, hogy minden csak a felelős tényezők akarata szerint történik, még pedig Románia érdekeinek legszigorubb szemelött tartásával.

— Ugyebár, Románia érdekei mindenkor a monarchiával való barátságos viszonyt kívánják? — kérdeztem tovább.

— Ez a „mindenkor“ nagyon relativ szó, uram, — felelte Bratianu — a kérdés pedig némiképp túllépi egy interjú határait: épen annyi, mintha azt kíváná, hogy én most itt egy kötelező semlegességi nyilatkozatot tegyek önnek.

Éreztem, hogy itt kettőnk közül valamelyik meg van fogva és nem szabad többé ezt a kérdést ilyen formában forszíroznom. Fordítottam tehát egyet a dolgon és néhány lényegtelen közigazdasági kérdés után elajánlottam magam.

Ugyanezen hónap tizedikén — tehát az én látogatásom után három nappal — Bratianu a következő kijelentést tette a Novoje Vremja munkatársára előtt.

— A mai helyzet semmiesetre sem olyan, hogy Románia szigoruan semleges állásfoglalását befolyásolhatná. A kellő pillanatban a felelős román kormány fogja tudni kötelességét és úgy fog határozni, ahogy Románia legjobbban felfogott érdekei megkívánják.

— Szóval nincs kizárva, hogy adott helyzetben Románia beleavatkozik a háboruba? — kérdezte az orosz újságíró.

— Ezt nem mondtam, — felelte Bratianu, — az azonban bizonyos, hogy Románia minden körülmények közt önállóan fogja a saját sorsát intézni, tekintet nélkül a központi hatalmak vagy az ántánt érdekeire.

A hihetetlenül ravasz, utolsó módon két-színű Bratianu már akkor teljes határozottsággal tudta, hogy Románia vagy mindvégig semleges marad, vagy pedig az ántánt oldala mellett fog akcióra lépni.

Arról, hogy Románia fegyveresen mellénk álljon, soha, egy pillanatra sem lehetett szó. Ezt tudta a hadügyminisztertől kezdve a legutolsó grancsárezred legutolsó katonájáig mindenki.

Igen sok magasrangú katonatiszttel beszélgettem erről és ezt kivétel nélkül mindig a legteljesebb határozottsággal megerősítette.

Laptey Mihály őrnagy, aki Károly király idejében a testőrgárda másodparancsnoka volt, a következőket mondta:

— A mi tisztjeink a legintenzívebb francia nevelésben részesültek. Figyelje csak meg és tapasztalni fogja, hogy románul csak mnszájából beszélnek. Társalgási nyelvük, a francia, de

nemcsak nyelvben, hanem érzésben is a franciák hívei. Ezen felül már kis diák korukban megrögződik bennük a legizsább magyargyűlölet és ebben a szellemben nevelik az alájuk rendelt legénységet is.

Az oroszot nem szeretik, az angol közömbösnekik, a németekről szóló véleményük megoszlik, de a franciáimádatban és a magyargyűlöletben szilárdak egyek és már csak ezért is, — én mondom önnek: — nincs az a hatalom, amely ezt a hadsereget az ántánt ellen és a monarchia mellé vigye.

— Az megtörténhetik, — folytatta Laptey őrnagy, — hogy Románia lábhoz tett fegyverrel éri meg a világháboru végét, de ha egyszer — ami majnem több, mint bizonyos — akcióra lép, ez a monarchia ellen fog irányulni, erre hitet teszek.

És valóban: a román hadsereg tisztjei lépten-nyomon követelték Románia akcióra lépését és ebben annyira mentek, hogy egy ízben az egyik gyakorlatra vonuló calarasi (huszár) csapat, tisztjeivel az élen Bukarest főútcáján végig ordította:

— Sze ne duteu in rezboi! Szetrejaszka Franca! Zsosz ki Ungária! Szetrejaszka Rumunie al mare! Szetrejaszka Transilvania! (Menjünk a háboruba! Éljen Franciaország! Le Magyarországgal! Éljen nagy Románia! Éljen Erdély!)

A kormány, illetve a hadügyminiszter ekkor szigorú rendeletet bocsátott ki, melyben rámutatva Románia semlegességére, szigoruan tiltotta a katonaságot úgy a politizálástól, mint mindennemű demonstrációtól. Hogy a tisztok ezt a rendeletet mennyire respektálták, kitérünk abból, hogy ettől kezdve az utcán, kávéházban, nyilvános helyeken még vadabban, teli szájjal, hangos szóval politizáltak.

Egyesek egész előadásokat tartottak arról, hogyan fognak Erdélybe bevonulni.

— Ha az oroszok elfoglalják Bukovinát, — mondták — mi majd elintézzük Erdélyt.

Craiovan Vunatov (vadász) főhadnagy az Alhambra mulatóban egyszer részegen ordította az ott levő magyar artistánaknek:

— Nem is fogjátok megálmódni, mikor ülünk rajtatok, mint a fergeget, hogy még hirmondó se maradjon az utálatos fajzatotokból. Utí figura doet... Nem is álmódtuk...

Vészi Ferenc.

40 hektoliter ürtartalmu, kemény fából készült

erős kád

Jó állapotban eladó.

Közelebbi megtudható
Uri-utca 21. szám alatt.

Ujság- és nyomtatvány-makulatura nagyobb mennyiségben kapható.

Cim a kladóhivatalban.

Nyomdásztanoncul

legalább két középiskolát jó eredménnyel végzett fiu heti-fizetéssel azonnal felvétetik

lapunk nyomdájában.

Legujabb.

jelentek meg, amelyek félreértésre és nyugtalanság keltésére alkalmassak. Azért helyreigazitásképen közöljük, hogy a szóban forgó nyilatkozat úgy történt, hogy miniszterelnök azon kérdésre miért nem válaszolt gróf Széchenyi Aladár azon megjegyzésére, mely szerint második védelmi vonalunk a Tisza folyó lesz, mindjárt a főrendiházban ezt válaszolta: Azért nem válaszoltam gróf Széchenyi Aladár ezen megjegyzésére mert pillanatig sem hittem, hogy maga gróf Széchenyi Aladár is komoly alapot tulajdonitana ennek a híresztelésnek. A miniszterelnök ezen kijelentése teljes megnyugvást keltett.

A Duna-konferencia Budapesten.

Budapest, szeptember 4. Ma délelőtt tíz órakor kezdődött Budapesten az akadémia disztermében a Duna-konferencia. A kormány részéről a konferencián megjelentek Harkányi János báró és Ghilányi miniszterek, Némethy és Lers Vilmos államtitkárok, továbbá a bolgár, török főkonzulok. Az emelvényen Bárczy budapesti, Weisskirchner bécsi és Bleier regensburgi polgármesterek foglaltak helyet. Az előértekezleten Bárczy indítványozta, hogy Budapesten létesítsenek egy szervezeti központot. Az indítványt a németek helyeselték, de Weisskirchner kijelentette, hogy ebbe nem egyezik bele s erre való tekintettel

a magyarok visszavonták indítványukat. A nézeteltérés hatása alatt a konferenciát, amely két napra volt tervezve, a mai napon befejezik. A mai konferenciát különben Bárczy nyitotta meg s azután Harkányi báró üdvözölte a konferenciát.

A pozsonyi pör. — Ivánkát és társait elítélték.

Budapest, szept. 4. Pozsonyból gönyzik:

A pozsonyi törvényszék Ivánka és társainak hadseregszállítási pörében ma hozta meg az ítéletet. E szerint a törvényszék Ivánkát három évi fegyházra és 5000 korona pénzbírságra, Rudnay Alajos prépostot egy évi fegyházra és 1800 korona pénzbírságra ítélte. Az indokolás szerint az elítéltek gondatlanul nem szervezték meg a szállítást s így lehetővé tették, hogy az alszállítók szerződésellenesen etetett és itatott marhákat szállítottak, miáltal a katonai kincstárt megkárosították. A többi vádlottak ítélete a következő; Stern Henrik hat évi fegyház, nyolcezer korona pénzbüntetés, Kohn Lajos három év, hat hónap, ötezer korona pénzbüntetés, Smetana Ede három év, ötezer korona, Goldner Fülöp három év négyezer korona, Stangl Dávid öt év négyezer korona, Stangl Dávidné egy év, Csorba Mór egy év ötezer korona, Fuchs Gyula másfél év kétezer korona, Sidon Henrik két év háromezer korona, Krausz

Viktor tizhónapi börtön 300 korona, Spitz Márkus nyolcezer havi börtön száz korona, Skerbec Károly hat havi fegyház, Rosenfeld József tiz havi fegyház és ötszáz korona pénzbírság. Krausz Viktort az országból való kitiltásra is ítélték. A többi vádlottat fölmentették.

Könyveket a harctérre! Küldjünk könyveket és folyóiratokat a harctérre. A könyveket és folyóiratokat a Torontál-megyei Közművelődési Egyesület készséggel továbbítja.

Hirdetéseket

jutányos ártt közöl a

„Torontál“

pol. napilap kiadóhivatala.

HELYBELI BESZERZÉSI FORRÁSOK.

Biztosítási Ügynökségek:

Franz J. L. (Adria) Hunyadi-utca.
Hirtenstein Márk (Bécsi bizt.) Erzsébet-tér.
Magy.—Francia bizt. társ. József fkg-u.
Ifj. Rigó István (Első M. Ált.) Árpád-u. 21.
Steinitzer Géza (Ass. Generali) Hunyadi-u.

Borbély és fedrász:

Ikity Dusan, Hunyadi-utca.
Nagyvinszky Iván, Hunyadi-u.

Butorgyár:

Bence A. és fia, Hunyadi-utca.

Cementgyár:

Özv. Göttsmann Jakabné és fiai, Kültel

Cipőkereskedők:

Kertész A., Iskolaépület.
Wilhelm Ferenc, Hunyadi-utca 2.

Divatruház:

Boskovits S. J., Hunyadi-utca 2.
Bukovác István, Hunyadi-utca.
Mesznik Imre, Pénzügyi palota.

Ékszerészek:

Mesznik R. özvegye, Hunyadi-utca.

Dobozgyár és műkönyvkötészet:

Schneider János, Aradáci-ut.

Drogueria:

Melkuhn Dezső, Hunyadi-utca.

Fényképez:

Orosz Lajos, Korona-utca.

Férfiszabók:

Grünbaum Vilmos, Hunyadi-utca.
Kocsis E., Megyeház-utca, a m. kir. posta-
épülettel szemben.

Gépjavitó műhely:

Bürger és Grünwald, Temesvári-u.

Gőzfűrés:

Engel Sámuel, Eötvös-utca.
Kereskedelmi részv.-társ. Eötvös-u.

Gyógyszertárak:

Kollarich Gábor, Melencei-utca.
Vági Sándor, szerb egyházpalota.

Háló, kötéláru kereskedés:

Konkoly Róza I. és Testvérei, József Fő-
herceg-utca 5.

Kávéház:

Sólyom György, Klub-kávéház.

Kézmű-, rövidáruüzlet:

Benó Testvérek, Hunyadi-utca.
Eisenstädter S. és társai, Hunyadi-utca.
Freund S. és fiai, Hunyadi-utca.
Stagelschmidt János, Hunyadi-utca.

Könyv-, zenemű- és papírkereskedés:

Almásy Elek, Hunyadi-utca.
Mangold Lipót, Hunyadi-utca.

Könyvkötészet:

Schneider Lajos, Megyeház-utca (Pest-
szállodával szemben).

Kőművesek:

Hoff N. és társa.

Lakatosműhely:

Engel Adám, Megyeház-utca.

Lisztkereskedés:

Klein Mór, Hunyadi-u.

Női kalap- és kézimunkaüzlet:

Tolvay Józsefné, Hunyadi-utca.

Ruhakereskedés:

Felsenstein Ferenc, Hunyadi-utca.
Goldschmidt Lipót, Hunyadi-utca.

Sírkőraktár és szobrászterem:

Tunner Alajos, Szerbtemplom-utca.

Szállító-cég:

Perl Mór, szerb egyházpalota.

Szállodák:

Beneth nagyszálloda, Ferenc József-tér.
Korona-szálloda, Erzsébet-tér.
„Pest városához“ e. szálloda, Megyeház-u.

Szeszgyár:

Lukács és társa, Kültel.
Schwirllich Alajos, Aradáci-utca.

Téglyagyár:

Klein Bernát.

Temetkezési intézet:

Bence A. és fia.

Tűzifa-, épületfakereskedés:

Annau örökösök, Korona-utca.
Kurländer Imre, Aradáci-ut 1.

Uridivatáruháza:

Liptay Dezső, Hunyadi-utca.

Vaskereskedés:

Boleszny Antal, Hunyadi-utca.
Berényi Bódog, Hunyadi-utca.
Daun Gyula, Hunyadi-utca.

Vendéglő, étterem:

Kovács János, vasuti vendéglő.
Magyar Király söreszarnok.
Marcoin Jenő, Kaszinó-vendéglő.
Rensing Mátyas, Otthon-söreszarnok.
Tóth és Noriszán, a nagyhíd mellett.

Virágkereskedés és kertészet:

Oláh Gábor, Bajza-u.